

ב' כ"ה ז' י"ג י"ז ט"ז

ג' 2

הובא ברש"י: משלו משל, לחולה שנכנס אצל רופא אמר לו אל תאכל צונן
ואל תשככ בתחbare, בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשככ בתחbare שלא תמות
ברוך שמת פלוני, זה ורשו יותר מן הרשות לך נאמר אחרי מות שני בני אהרון
עכ"ל. והרא"ם גורס ברש"י גירוש אהורת שחדרופה השני אמר לו אל תאכל צונן
ואל תשככ בתחbare שלא תמות והשלישי אמר לו שלא תמות כרך' שתמת פלוני.

(1)

ב' כ' 2
ל' 2

6 מוסר גROL יש למדור מכאן, כי אפילו לאחרון הכהן הגROL משיח ד', לא
מספיק שאומרים לו שלא יבא בכל עת אל הקדש, ואם יבא ימות. אלא צרכיס
להזהירו שלא ימות כבנוי, כי מה שרואים בעיניהם משפיע יותר על האדם. שלמה
מלך בקהלת (ט' י"ב) אמר כי לא ידע האדם את עתו כדים הנאוחים במצוודה
וככפרים האוחזות בפה" אעפ"י שכל אחד רואה כמעט בכל יום את סוף כל האדם
וכי לא רודע האדם את עתו, ככל זאת לא ר' בראייה זאת והחכם מכל אדם צריך
לעוזר ע"ז בציורים המכליים יומם מציאות זאת. ור' מה מצבו של אדם לדגים
הנאוחים במצוודה וככפרים האוחזות בפה, ואחכ"ז כל אחד חולך לזרכו ואין משים
אחריתנו מול עינו להזכיר לעצמו צרה לדרכך כמו שהובא בספר שער תשובה
לרבינו יהנה בשער השני וו"ל: "ומן הדברים שאדם חייב לזכור בעבורם יום המות
כדי שלא יבטל ולא תרפינה ידיו מעבודת הש"י" ותడד שניתנו מעניין לעמל
בתורה ולהתבונן ביראת ד' ותתקן מדרת נפשו ולהשב מעולות היראה והאותה
ולחשוב מחשבות איך יגידיל ויודיר מצות להיות לנפשו סגולה ואוצר כענין
שנאמר חכם לב יקה מצות כי ירע ויזכור, שהימים קדושים כמו שאמרו חז"ל הימים
קצר, ויש על האדם לחדר לו בכל יום מצות אولي הגיע תור מותו ולא יקיים
המצות ההם". עכ"ל.

נ

נ

נ

נ

והענין בו ה' ענייני יראת שמי אין נקנים לאדם ולא נכנים בלבו של
אדם בראייה בעלמא או בידעה אלא צריך לווה עבורה רבה כמו שאמר ע"ז מורה
הגה"ץ ר' משה רונשטיין ויל' משגיח דישיבת לומזה שמאצינו בגמרא רב' פרידא
היה לו תלמיד שלימד אותו ד' מאות פעמים עד שידע לטעמו ד' מאות פעמים
שמים כל אחד דומה לתלמיד של ר' פרידא שזכה לשונו לעצמו ד' מאות פעמים
עד' שהobarrig יגיע לליבו כי אפילו אנשים גאננים בשכלם דומים לתלמידו של ר'
פרידא והם זוקרים למדור ד' מאות פעמים כדי להזכיר את לבם. מסקרים על
הגן מoilנה שלמד בלילה אחד ובחים ומנחות, וגם מספרים על הגאון הזה
שהמשנה זואלו דברים שאין להם שיעור" ג"כ למד כל הלילה אעפ"י שתפסתו
היתה כ"כ מהירה שלמד זבחים ומנחות בלילה אחד אבל כדי להשפיע על הגוף
שיקבל את עול המשנה זואלו דברים שאין להם שיעור" היה צריך למדור כל
הלילה עד שיכנסו הדרברים בלבו.

נ

מהו יכול האדם למדור עד כמה צריך להתבונן ולעמל להתריד את דברי
התורה בלבו ולא להסתפק רק بما שהוא יודע בשכלו, והוא שאמר הכתוב "תנה
בני לך לי" כמו שהחטא הסבא וצ"ל מלך מרון הרש"ז אפילו אם האדם יודע
בשכלו כל התורה הוא עוד רחוק מאריך מעשה, ואמר שהה דומה שני בני אדם
וכי אם רואוין יודע נרך שמעון לעשות? וזה כל העבורה של אדם שיתהר את
לבו ונפשו שלא יהיה הפסיק בין שכלו לליבו, لكن הווה תורה מכל שקווצים,
וזאמרו חז"ל "ונטמאת" אל תקראי ונטמאת אלא ונטמתם. כי כל אלו הדברים
מטמיטמים לבו של אדם שלא יכנסו ד"ת בלבו.

נ

(2)

ה' כ' 1
ג' כ'

פרק' אחריו מות: א) עיין יומה ריש פרק שני, דשוני שעילוי יום
הכיפורים מצוון שיהיו שניהם שווים במראה ובוקמה ובדים
ובליקחתם כאחד, וכו', ומה שקובע איזה לד' ואיזה לעוזל, הינו
הגורל. ונען הגורל תמיד מסמל את המקירות. ונראה, שמקירות זאת
ונפה היא היא עצמה של הכהбра. שאנו מראים להקב"ה חיי האדם
בעולם הזה הם כ"כ הפכים וקלושים, שכן שבחשפעה כל דחו לטובה
בדרך מקרה אפשר לגרום לרשות שיפח לצדיק, כמו כן להיפך, שקטצת
השפעה לרעה בדרך מקרה יכולת לזרום לאיזה אדם צדיק שהיה לרשות,
ולכן אין לו להקב"ה להעניש את החוטאים כי"כ, מאחר שמדובר – טבuno
אין אנו יכולים להיות כל כך חזקים בדרנו, הוαιל והמקירות שלוטה
בנו כי"כ עד להפליא. (משמעות מהר"ם גנק, שיחי, בשם רבנו.)

נ

(1)

למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זובחים על פני השדה והבאים לה' אל פתח אهل שער אל הפקח זבחו זבח שלמים לה' אהומם. זההו הכתוב בזה מהקריב קדשים בחוץ. כי אחורי שזאת הבתמה קדש הא ותוכל לעלות לריח נחוח לה' על כן אם תחשב לאישת הוהא אם ישתחת בחוץ ולא יתנה לתגעה למכילת הגולה והנשא. וככלו בו מוסר השכל מןנו יימוד האדם כי מי אשר חננו ה' בתרורן דעת והקשר חכמה או בעורר וגבורה ידע כי בחותא אלו קדושים המה לאלאין, לא ישתחמש בהם בלתי לה' לבדוק ואם לא יבאים אל פתח אוהל מועד לעשות בהם נחת רוח ליווצר וק ישתחמש בהם לאספה חיל על ידם בקניינו עולם הבל, אוי דמיינו ממש כשות קדשים בחוץ.

ונראה שעל זה אמרו חז"ל במלצת דרבנן כי הוי חי רבען דחי נפק לפרשתוון קרא עלייהו תשתקפנוה אבני קדש בראש כל החוצות (איבר'), הינו כאשר ראה רבען דבר גבריהו בשכל ובינה וכחם אתם לעשות חיל בתורה והכמתה, והמה עוזבים ממשרתם משמרת הקדש וילכו להשתמש בשכלם רק לפרגשתוון לרעות את עצמן, או באזק קרא עלייהם תשתקפנוה אבני קדש בראש כל החוצות, כי הוא ממש כשות קדשים בחוץ. נאמרבי בי-והי כוונת הפלתנו

בברכת המוון, ונא אל תזריכנו ה'א לא לידי מתנה בשר וدم ולא לידי הלואתם כי אם לידך המלאה ובר', אנו מבקשים מאת ה' שוגכה שלא נצטרך לחת בשרכנו ודמננו כתנו ושכלנו לדברים עברים וונפסדים, ולא רק שלא לחות ל贗ותה להבל עולם הוה, אבל גם לשעה והינו הלואתם לא נצטרך להשתמש בתולנו ודמננו כי אם לידך המלאה, שחלב דם שנחת לנו נוכל להחויר לידך המלאה ולא נצטרך לחתם ואך לא להלוותם לשעה לדבר. נ אחר זולתק, רק לך לבדוק יהיו כל כחחותינו. ועל כן אחורי שהויר הכתוב מלשנות קדשים בחוץ סיים הכתוב חתת עולם תחתיה ואתם לדורותם, הכוונה כי כל אב יכח מוסר מוה ובלבבו יבין כי אם חננו ה' בבניהם צאו קדשים

ויר מאוד לגדלים ל תורה מראת שמי, וכי שׁלַשׁ לו ייל משליל עמוס בקשרונו ידע להשתמש במנהga טובה זו לשם ה', ולא יהיה שhort קדשים בחוץ כאשר חווון גפרץ הוא בימינו אלה בעונותינו הרבים והינו חקה עולם לדורותם שידעו איך לגדל דורות הבאים, והבן.

הנתה התורה מתקלת, כדי, במשפטים, מצוות, וחוקים. ומשפטים הלא נקרים דברים שיש להם טעם, וחוקים הם אשר אין להם כל טעם. ואולם המתבונן במשפטים מצד לומדות — אם רק עמוקים וחזרדים בפניהם, רואים תיבת שאין העין כר כי שhabב במחילט, כי עם ההתעמקות בהענין באים לחיקית הגדרים, וגדורי הענינים הנם כבר באמת לא כ"כ פשוטים ומובנים. וכשוננסים עוד ביצור עומק, מגיעים כבר לגזירת הכתוב שบทם, ושם כבר הנם באמת כמלחה באלה טעמא, גזירת הכתוב ולא יותר! ממש בגדר حق, ככל ענייני החקים. ומה כבר הפרש בין משפטיים לאקם ?

וביאור הענין הוא ככזה. מוגלי בפומין בענייני גשמיות: בדברי מאכל הנה יש החיך אשר נתנת מהאכילה והחיך הלא יכול אכום לחשוב כי כל [כוונת האכילה היא רק להנות אותו ולטעמוותו לא; אבל סוף כל סוף הלא האוכל עבר את החיך ומתעלל עד שהוא מגיע אל הלב, ושם הרי החרבים כבר בלי טעם למגררי, וכוונת האכילה הלא היא באמת דока לשם, אל החיים עצם. וכן הוא הדבר בענייני רותניות. וזהו סוד ויסוד הדבר: כל התורה יכולה עיקר מציאותה היא ה'ק, בלי כל טעם — גזירה גורתי ונחוקה חקקי ואין לך רשות להחרר אחרת, (עיין רשי' במדבר יט, ב — עיין בג"א שם). גם המשפטים וכל המצוות-גזרות ה' הק, ולא ליתנות

שם בתפילה שם"ע, ותנתן לנו וכי את יום הכפורים הוה למחילה ולסליחה ולכפירה, ולמחלת בו את כל עונותינו. צרייך להבין דכיון דאמר מתחילה למחילה ולסליחה ולכפירה על מה צרייך לומר עוד ולמחל בו את כל עונותינו, ואמר על ב' אופנים; א) דתנה לאורה צרייך להבין גיב' מה שהוא אומרם בעל התא שמחפלל על חטא וכו', בחלול השם או על חייבי כריתות ומיתות ב"ד דברים

אלו איתא בגמרא יומה (פ"ז) (גב' ארבע חלוקי כפраה שני ר' ישמעאל דורש) דתשוכה ויוכפ' תולין ויסורינו ממוקין אבל מי שיש חילול השם בידו וכו' אלא כולם תולין ומיתה מרקט וככ' או כריתות א"כ איד שיד עלהם תשובה לבדו, אך העניין הוא אך לפי מה דאיתא במדרש רב ה' פ' כי תוכוא דתפילה של כל ישראל שאנין, בדעת שבגור על מרעה"ה שלא יכנס לא"י אם או חי כל ישראל עומדים בתפילה שורצים דוקא שכנס לא"י הי' נכס, וכdomot לה' (ר' פ' י"ג, י"ה, ע"ש), א"כ חווינן דתפילה של כ"ג' דברים הוא עניין גדול אחר), א"כ גם כאן בעת שנתקון היהודי ניתקו (ومעשה הוא כן) שיאמרו אותן בכל ארבע כנפות הארץ, והוא תפילה כל ישראל, וכ"א מתפלל על כל ישראל, ע"ז האופן יכול להיות אפי' למלעת מון הדין שהיבני תפילה רבים, והוא הפ' ג"כ כאן דמתחלת הוא מתפלל על פרט עבירות, שאינם מכהן החמורים, (שע"ז בודאי יוכפ' מכפר) ואח"כ מסיטים ולמחל בו את כל עונותינו פ' על עבירות כאלו (ר'יל גם החמורים).

ב מעשה אריך מצרים וגוי לא תעשו גנו' ובחקותיהם לא תלכו את משפטיו תעשו ואת חוקתי תשמרו למלכתם (יה, ג). העמיד הכתוב חוקת הגויים נגד ולעומת חוקות התורה, מהו הדמיון והשווין? ומה העניין בז?

5. י' י' א

(2)

נתנו, — והאומרים כי במשפטים ובמצוות הלא מרגישים באמת טעם נפלא אבל בל זה אינו אלא רק בדור חיך: אשר הבורא יתי הכל-יכיל, הוא יכול לעשות, וכן עשה „חיך לחוקים“, הכליכול בטובו הגדול יתי נתן, להגירות והחוקים אשר בעיקרם של המשפטים ומצוות, טעם והנאה בעשיותן, אשר ישתמש רק כחיר למחק את „אקליהם“, ולהמשיך „בלעתם“, (6)
בלא יונב. וישנם חוקים אשר הבורא יתי לא עשה להם חיך, כי כך עלה בaczono יתת, ואנו נשארה המצויה בגדר „חק“, בלי טעם, ואילו רצתה הוא יתי להלביש לפורה אדومة טעם; לייצור גם לה „חיך“ — היהתה פרה אדומה גם כזו בנטמא כמו גול וערנות וכדומה.

זה אשר כתוב על התורה, „באורה צדקה אהליך בתוך נתיבות משפט“ (7)
|(משליח, ב) — הרי „צדקה ומשפט“ שוה לכוארה כל התורה כולה, כתוב שאין זה אלא, „אורח צדקה ונתיבות משפט? כי זו היסוד, עיקר התורה כולה הוא דזוקא בחוקים, „בגורות הכתוב“, וצדקה ומשפט אשר יש להם טעמי להפליא — אין זה אלא בבחינת לבוש, בבחינת „חיך“. וזה שאמור הכתוב (שהיש ה, ט) „חכו ממתקים וכלו מhammadim“ — העיקר הוא ב„כלו מhammadim“ שם אין כל להרגיש טוהר מציאותו; עצם עצמותו, אצילותו הראשונה (די ערשתו אויסנגן), עם המעשה גבעלתו היא באברים! כולה מהמדים! ויש רק עד סוד של, חכו ממתקים, שהBORAO כביבול הלביש חיך גם לחוקים.

(8) זה העניין אשר אמר הכתוב במעשה ארץ מצרים אשר ישבעם בה לא תעשה וכמעשה אכן אמר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובתקותיהם לא תלכו. וברש"י: „מה הניח הכתוב שלא אמר, אלא אלו גמלות שלתן, דברים החקוקין להם, כגון טראתיות ואצטדיות“. ישנים גם אצל הגויים מעשים שהם מצוות אצלם, אבל יש אצל עוד חוקים אשר הם אמנים כל עיקרם, „דברים החקוקים להם“ — דברים שאין בהם כל טעם ומהלך, אלא נוכעים מהפבע שלהם, עצם מהותם, מעצם האינסיננט שלהם עצמו, והוא היל העיקר שלהם, ובחלו אדם בנומיסם של הגויים; אדם המתהקה בחוקותיהם, הנה כמוות היו עושיםם, ולא בישראל חלקו, ושמורתם את חוקותי" — כביכול עצם עצמיותם שלם, דברים שנחקקו פנוי ומעצמי, בוחינת, אני — أنا נפשי כתיבת יהביה" (שבת קה)
|(מאן דנפה מדיליה נפה" (וואר, עיין רמב"ן בראשית ב, ז) הוא סוד החוקים, ובשימירת החוקים, אתה הדבקים בה"א" — ודאי, ו, חיים כולם היום, כי א-להים חיים. הוא אמרו, אשר יעשה אותך האדם וחי בהם אני ה' — ודי.

הררי הדבר מבהיל! כי יתכן שאדם ישמור תורה ומצוות יהדות, חוקים יעשה נכרים; עיקר מעמדו יהיה על חוקים של גויים, — והרינו מבינים כבר ודאי כמה רחוק הוא אותו האדם מפני דברינו שעיקר התורה הוא דזוקא בחוקים, ושמורתם את חוקותי! והבן.

אשר יעשה אותך האדם וחי בהם" (ყילע י"ח פ)

(9)
ודע כי חי האדם במצוות כפי הכתנו להם... כי
הלשון יכול מי הhay כולם כפי הרואי לכל אחד
ואחד" (רמב"ן שם).

| כל ישראל נצטו בצו החיים "וחי בהם, ולא שימוש בהם" אך מה הם חיים אלה שנצטוינו בהם, וכי חי"י אדם מישראל נשמת אלוי' ממעל, הם חי"י עופ השמים וחיות היירע? וכי האדם פאר היצירה יוצר כפיו של הקב"ה חי כבהתה השדה ודאי חיים? אלא פשוט שלא הרי זה כהרי זה. יש צורות שעוצם היותם הוא חייהם, הלא כתוב הרמב"ם בהקדמה י"ז בראש ח"ב ממורה הנבוכים "כל החיים מתנוועים", עופ השמים ודאי הם חיים יער ובהמות שדה כולם מתנוועים חיים, אומות העולם חיים בהמנעותם מלעבורי את פי הבורא בשבע מצוותיהם, לא כן בני אל חי" אלה הדברים אשר יעשה אותם האדם וחיה בהם" (יחזקאל כ' י"א) "כי היא חייכם ואורך ימיכם", אין לנו חיים אלא בקיים המצוות ותלמוד תורה.

הנה הלכה פשוטה דחויב"ס שצרכי לעבור על מצוות התורה כדי לפקח נפשו חייב הוא לעשותן ואסור לו להחמיר על עצמו מבואר במגן אברהם ריש סימן שכ"ה, ומ"מ שמענו ואבוטינו ספרו לנו על גDOI עולם מצוקי ארץ שמסרו את

נפשם אף באלה, והדברים ידועים וכבר כתוב כן אדוננו הגדול ורבינו יונה בספר היראה והביא ראה מרבי עקיבא בעירובין כ"א ע"ב:

"ת"ר מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים והוא ר' יהושע הגorsi משרותו בכל יום ויום היו מבנים לו מים במנזה יום אחד מצאו שומר בית האסורים אמר לו היום מימייך מורובי שמא לחזור בית האסורים אתה צוריך שפרק חזין ונתן לו חזין שכבא אצל ר' ע אמר לו יהושע אין אתה יודע שוקן אני והי תלוין בחיק סח לו כל אותו המאורע אמר לו תן לי מים שאטול ידי אמר לו לשנות אין מגעך ליטול ידי מגעך אמר לו מה אתה שחייבים עליהם מיתה מוטב אמות מיתת עצמי ולא עבורה על דעת חברינו אמרו לא טעם כלום עד שהביא לו מים וכו'".

(8)
כמ

1) הרי לנו שרע"ק מסר נפשו למorth אף על מצוה דרבנן של נטילת ידים (וסיפוריו מופת שמענו על מלאכי עליון צדיקי יסוד עולם בימי השואה ובימי זעם ועbara ואכם").

וביאור הענין ד"וחי בהם ולא שימוש בהם" אמרו חז"ל, אך יש לך אדם שככל תIENTO אינה אלא מסירות נפש, נשמתת אפו ותעצומות נפשו אינם אלא קידוש שם שמים בשבתו ובקומו, בשכבו ובהשכימו בתפילה ובקר"ש, בתורה ובמצוה, כל כלו מס"ג, אלה הם חייו, ולאדם כזה נאמר וחיה בהם, וצדיקים בmittatם קרוויים חיים. (ופשט דאף שיש לדברים מקום ושורש נשגב לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, וחיביך אדם לנוהג לפי התורה המסורת והשוו"ע נר לרגלנו ואור לנטיבתנו ואין זולתה).

ב

2) התנה הגדול, ר' עקיבא בן יוסף אור העולם, מסר את נפשו על נטילת ידים, נבי אומר לי דאין זה חידוש שר"ע מותר על חייו כדי לא לבטל מן המזווה, החידוש הוא שר"ע מוכן לותר על מותו כדי לא לעבור על דברי חבירינו, הלא שניינו (ברכות ס"א ע"ב):

ת"ר פעם אחת גורה מלכות הרשותה שלא יעסכו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומוצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהילות ברובים ועובד בתורה אמר ליה עקיבא אי אתה מתירא מפני מלכות אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהליך על גב הנהר וראה דגים שהוא מתכבדים ממוקם למקום מהם מפני מה אתה בווחים אמרו לו מפני רשותות שבבאיין עליינו בני אדם אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדרו אני ואתם בשם שדרו אבותיכם עם אבותיכם אמרו לו אתה הוא שאומרים לך פקה שבחוויות לא פקה אתה אלא טיפש אתה ומה במקום חיינו אנו מתויאין במקומות מיתתינו על אחת כמה וכמה אף אנחנו עכשווי שאנו ישבים ועובדים בתורה שכתוב בה כי הוא חייך ואורך ימיך כך אם אנו הולכים ובלתיים ממנה עליינו אמרו לא היו ימים מועטים עד שתתפסו לרי"ע ותבשוו בבית האסורים ותפסו לפפוס בן יהודה ותבשוו אצלנו אמר לו פפוס מי הביאך

לכאן אמר ליה אשfork ובו עקיבא שנৎפסת על דבריו תורה אויל לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים בשעה שהוזיאו את ר' עקיבא להריה ומון קיש היה והיו סורקים את בשרו במסירות של ברול והיה מקבל עליו על מלכות שמים אמרו לו תלמידיו ורבינו עד כאן אמר להם כל מי היה מצעדר על פסק זה ובכל נפשך אפילו נוטל את נשמותך אמרתי מהי יבוא לידי ואקימנו ועכשי שבא לידי לא אקיימנו היה מאירך באחד עד שיצתה נשמותו באחד יצתה ב"ק ואמרה אשfork ר' ע שיזאה נשמתך באחד.

רע"ק נתפס על דברי תורה והושליך לבית האסורים יודע הוא בלבד שסופה קרוב, שיש ושם הוא לעשות רצון קונו ולקדש את שמו הגדול, חלום חייו עומד להתגשים "כל ימי מצטער על הפסוק הזה מתי יבוא לידי ואקיימנה" הנה

9

בימים הקרובים יזכה לקיומה ולעלות במלוא קדושים וטהורים הרוגי מלכות שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתו, והנה אף על זכאות גוראה זו שלח ציפה בסילוון כל ימי חייו, אף עליה מוכן הוא לוותר ובלבד שלא עבר על דברי חביריו, והדברים מבהילים בעומקם ורומם!

(9)
טען

ג

אמנם מן השמים חסנו עליו וכדי שלא יאבז זכותו נעשה לו נס וחיה לקדש שם שמים באהבה בשעה שטרקו את בשרו במרקחות של ברזל, ואיך הגיע ר' עקיבא לפסגת מרים, באיזה כה האupil לגביהם שאף מלאכי מרים לא זכו לדאותם, נראה לענ"ד שזו בעצם הייתה של שאלתם של תלמידיו הגדולים "רבי, עד כאן?" איך יכולبشر ודם קרוץ מחומר להגיא עד כאן! לא התכוונו הם לשאול מהה אלא אין, אף בשעת מותו של רבם הגדול בקשו להם למדוד תורה מפני, זאת שאלתם ושאלתם רבי עד כאן? ענה להם ר' עקיבא כל ימי הייתה מצטער! מפעל חיים עומד כאן ל מבחן, הכנה של שנות דור ודורותים ולא התפרצויות רגעית, ובכח הכנה זו זכה ר' עקיבא למה שזכה.

שהרי כבר כתוב הromeב"ן:

"וזרע, כי חיota האדם מן המצוות בפי הבנתו בהם!"

(10)

לראות את הצד החיוויי

בצדך תשפט עמייתך (יט, טו)

עכביים
ענין

| בתקופת השואה, כשהחצבא האמריקאי נכנס למחלנות הרכינו והחל לטפל בשירדים ובפליטים, שימוש רב סייבר זכ"ל בתור הרבה הצבאי, ובתוור שכזה נכנס לעובי הקורה לטפל בכל אותם פליטים חסרי כל.

והוא ספר על מעשה שארע לו שם:

במסגרת פעילותו הוא ניסה לדבר על לב הפליטים ולנחם אותם, וגם לארגן חיים יהודים בקרב הפליטים. בין השאר הוא ארגן מנינאים, אבל היה שם יהוד אחד שבשם אופן לא רצה להציג עצמו למןין. הוא טען בתקיפות: אני רוצה להכיר ביהדות, לא רוצה מנין ולא תפילה ולא שום דבר. הוא כעס על הקב"ה ועל כל היהודים גם יחד.

הרב סייבר שאל אותו: הרי כולם סבלו מכום בצורה שאי אפשר לתאר ולספר. מזוע אתה כועס יותר מכלם, עד שאיפלו להיכנס ולענות 'אמן יהא רבא' אין מוכן?

השיב לו אותו יהודי: כשהקלחו אותנו למחלנות, היה שם יהודי אחד שהצליח להגניב למחלנה סיידור. הוא פירסם בין היהודים שמי שרוצה להתפלל מתוך הסידור שלו [ביהיבא כМОבן] משך חצי שעה, צריך לחתת לו בתמורה חצי מנתה הלחם היומית. ואם הוא רוצה להתפלל שעה שלמה - עליו לשלם תמורה כך מנתה לחם שלימה! והנה, ע"י שהתחילה לעשות מסחר עם הסיידור שלו הוא קיבל הרבה לחם, והתחילה לאכול כל כך הרבה עד שנחלה ומות.

(11)

גען, תראה איך רשות ומושחת הוא היה. אם כבר יש לו סיידור, איך הוא היה כזה רשות - למכור את הזכות להתפלל בסיידור תמורה לחם? אי לך, אני רוצה יותר להכיר יהודים, לא רוצה לדעת מכלום.

ג

אמר לו הרב סייבר: למה אתה מסתכל דוקא על אותו היהודי מסכן וטיפש, אשר מכיר חצי שעה תפילה בסידור תמורה חצי מנתה לחם או שעה תמורה מנתה שלימה? למה אתה לא מסתכל על כל אותן יהודים צדיקים שהיו מוכנים לתות את מנתה לחתם הדלה תמורה תפילה בסידור? זהוי כ"ב חוויה יהודים היו מוכנים

(5)

לכן, עד שאותו מסכן אבל כ"כ הרבה לחם עד שנחלה ומות. למה אתה מסתכל רק על הצד השלילי ולא על הצד החיובי?

זהי דוגמא לסיפור ש אדם סבור שטמון בו מסר אחד, בעוד שבעצם עליו למוד ממנה בדיקת הדבר ההפוך, ועל דרך זה אפשר לקיים את הציווי "בצד תשפט עמידך" ע"י שמביטים על הצד שהתיובי שלו.

(11)

ט

ט

| הזכות תוביה את עמידך ולא תשא עליו חטא. — רأיתי בשם גדור אחד שמדליק מה נאמר כאן הלשון עמידך ולא אחיך כמו בכל התורה כלל. וגם מה העניין של לא תשא עליו חטא, וביאר בה עפ"י. דברי האלישיך ה' במשל', על הפסוק אל תוכה לך פן ישנאך הוכח לךם זיהבך. ולכארה יש תמייה בדבר, שגם חכם הוא על מה יש להוכיחו, ואמר על זה האלישיך זיל. שם אתה בא להוכיח את חברך אל תאמר לך למה עשית כןאת ובואת, שם תדבר אליו כך לא תפעל מאומה ואדרבה עוד תגרום שהזופפה יסגי להסביר לך מי שמד שור וسوفת לשמור דרכיו זולתך ולהוכיחו לאחרים. אבל אם תפנה אליו בדרכים ריבים ותאמר לו, הלא אדם כשר אתה ואיש חכם, כיצד נתפסת למעשה שכנות, או לא יתחזק נגדך ודבריך יכנסו לבון. זה אל תוכה לך, היינו שלא תאמר לו שהוא לך, הוכחה לךם, היאנו שהאדם שאתת בא להוכיחו יהיה חכם בעיניך, שכדי להוכיחו ואז הוא יקבל תוכחת. ועפ"י דברי האלישיך האלה אפשר לומר גם את הפסוק שלגנינו, הוכחה תובייח את עמידך, היאנו שאם אתה צריך להוכיחו תוכיחו כעמידך ורעד, ותגיד לו הלא אדם כשר אתה, רعي ועמיית, ולמה כת העשנה לעשות הרע בעיניך. ואם כך תדבר אליו או לא תשא עליו חטא, שע"כ יתדל חברך מהטוא.

(12)

ט' ק' ג'

ט' ג'

(6)